VYBRANÁ OPATŘENÍ

Půda je tvrdá a bez života

Opatření, která jste si vybrali na webu prokrajinu.eu. Aktuální znění najdete na webu: prokrajinu.eu/problemy/puda-je-tvrda-a-bez-zivota.

Než začnete

- Vykopejte na vybraném poli lopatou díru a podívejte se, jak hluboko voda vsakuje.
- Zjistěte u vlastníka nebo zemědělce, jaká technika a jaké plodiny se na poli střídají.
- Zakreslete do mapy pole, kde po dešti stojí voda nebo se tvoří kůra.

Snadná opatření

Nastavte podmínky v pachtovních smlouvách na obecních pozemcích

Obec jako pronajímatel může do smlouvy dát podmínky hospodaření: neorat po spádnici, nechat pás u vody, omezit postřiky. Projděte všechny pachtovní smlouvy na obecní půdu, zkraťte výpovědní lhůty (příručka pro starosty uvádí například 3 roky), abyste měli lepší pozici k jednání, a před novým pachtem zjistěte stav půdy. Poradit může Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy (konzultace@vumop.cz), který nabízí mapy půdy a metodiku půdního průzkumu.

Jak postupovat

1. **Projděte všechny pachtovní smlouvy na obecní půdu.**

   Zapište, kdo na pozemcích hospodaří, kdy smlouvy končí a jaká je výpovědní lhůta.

2. **Zjistěte stav půdy před novou smlouvou.**

   Rozbor půdy doloží stav na začátku pachtu i při jeho ukončení a umožní prokázat případné zhoršení. Poradit může **VÚMOP** (vumop.cz) (konzultace@vumop.cz).

3. **Připravte podmínky hospodaření.**

   Například neorat po spádnici, nesít kukuřici a jiné širokořádkové plodiny na svazích, nechat travnatý pás u vody, omezit postřiky, udržovat polní cestu. Vzor ustanovení si stáhnete **na stránce Plánování krajiny** (prokrajinu.eu/planovani-krajiny#vzor-pachtovni-smlouva). Poradí i **Živá půda** (ziva-puda.cz/samospravy) (pachtovní smlouvy a poradenství pro obce).

4. **Domluvte se se zemědělcem na novém znění.**

   Pozvěte ho na místo a ukažte, proč podmínky potřebujete (eroze, bahno v obci). **Příručka pro starosty** (prokrajinu.eu/planovani-krajiny#prirucka) doporučuje zkrátit výpovědní lhůty, například na 3 roky: máte pak lepší pozici k jednání.

   Článek na konci dokumentu: Jak se domluvit s vlastníky a zemědělci na opatření v krajině

5. **Smlouvu nechte před podpisem zkontrolovat právníkem obce.**

Kde získat financování: Jednání při nové smlouvě může obec zvládnout v rámci své běžné práce.

Nástroj: Hospodaření na obecních pozemcích; pacht je pronájem půdy k hospodaření.

Rádi vám poradíme

Nevíte si rady, které opatření vybrat nebo jak začít? Ozvěte se, probereme to s vámi.

Eva Semančíková
Hlavní koordinátorka projektu
E-mail: eva.semancikova@vuk.gov.cz
Telefon: +420 776 575 542

PŘÍLOHA

Články k opatřením

Texty článků, na které opatření odkazují. Aktuální znění najdete na webu.

Jak se domluvit s vlastníky a zemědělci na opatření v krajině

Na webu: prokrajinu.eu/clanky/jak-se-domluvit-s-vlastniky-a-zemedelci

Co říct vlastníkům a zemědělcům, na čem se domluvit a co jim obec nabídne.
Většina opatření v krajině se bez spolupráce s vlastníky pozemků neobejde. Jednejte s nimi hned na začátku, ať nic neplánujete na pozemku, který možná nezískáte.

Jak je oslovit

Nejdříve zjistěte, komu pozemek patří. Vlastníky najdete v **katastru nemovitostí** (nahlizenidokn.cuzk.gov.cz). Zeptejte se vlastníka, kdo pozemek obdělává. Když pozemek patří obci a nemá ho pronajatý zemědělec, můžete s opatřením začít sami. Na cizím nebo pronajatém pozemku se bez dohody neobejdete: domluvte se s vlastníkem i se zemědělcem, který může mít vlastní podmínky.

Pozvěte vlastníka i toho, kdo pozemek obdělává, osobně na místo. Vezměte s sebou mapu a návrh opatření: ukážete na nich, co přesně a kde chcete udělat.

Na čem se s nimi zkuste domluvit

- co se na pozemku změní
- kdo to zřídí a zaplatí
- kdo to bude udržovat (seč, odstraňování náletů, péče o stromy)
- jak obec pozemek získá nebo bude užívat: odkup, výměna, nebo dohoda o užívání

Čím je můžete zkusit přesvědčit

- Nabídněte, že údržbu i náklady převezme obec. Vlastníci se často bojí starostí a nákladů. Když údržbu převezmete, bývají ochotnější.
- Navrhněte vlastníkům odkup nebo výměnu pozemku.
- Vysvětlete zemědělci, že opatření proti splachu zachytí vodu i bahno, a jeho pole tak neztrácí ornici.

- Doporučte zemědělci, aby nechal mez na orné půdě zapsat do LPIS jako krajinný prvek. Při žádosti o celofaremní ekoplatbu může každých 100 m² meze započítat jako 150 m² neprodukční plochy a při splnění podmínek může žádat i o příspěvek na její údržbu. Výhodu vysvětlete také vlastníkovi pole: v daňovém přiznání může uplatnit osvobození od daně z pozemků za skutečnou výměru meze.
- Připomeňte zemědělci, že opakovaná eroze na stejném poli pro něj znamená přísnější plánování hospodaření a kontroly (**příručka SPÚ** (spu.gov.cz/frontend/webroot/uploads/files/2026/07/prirucka-jak_postupovat_po_erozi26118.pdf)).

Zatravnění: podpora, směs a cena

Zemědělec může zatravnění údolnice nebo dráhy odtoku přihlásit do dotace AEKO (titul Zatravňování drah soustředěného odtoku). Musí mít dráhu odtoku vymezenou v LPIS a použít předepsanou osevní směs (**katalog DivLand** (katalog.divland.cz/measure/30)).

Zatravněný pás je obvykle 6 až 20 m široký. Zemědělec ho seče 1 až 2× ročně, nebo ho nechá spásat. Vyberte regionální směs: levné komerční směsi mohou obsahovat invazní druhy. V chráněném území se zeptejte orgánu ochrany přírody, jakou směs schválí.

Zatravnění stojí zhruba 40 000 až 60 000 Kč na hektar (katalog DivLand, orientační).

Když zemědělec podmínky nepřijme

Příručka pro starosty (prokrajinu.eu/planovani-krajiny#prirucka) radí: pokud zemědělec na obecním poli hospodaří tak, že z něj do obce teče voda a bahno, změňte s ním smlouvu, nebo mu pohrozte výpovědí.

Podívejte se, jak v **Hustopečích** (adapterraawards.cz/databaze/2022/biokoridory-biocentra-hustopece) připravili pozemky pro výsadbu biokoridorů a biocenter. Jde o příklad dobré praxe z katalogu soutěže Adapterra Awards. Nejtěžším krokem pro město bylo ukončit před výsadbou pachtovní smlouvy se zemědělci. S jedním z nich se město dohodlo na výměně pozemku za jiný.

Počítejte s tím, že výpovědí přijdete o pachtovné, tedy o příjem obce.

Když se nedomluvíte

Zvažte komplexní pozemkovou úpravu v celém katastru obce. Požádat o ni můžete **Státní pozemkový úřad** (spu.gov.cz/pozemkove-upravy). Úprava nově uspořádá pozemky a cesty a navrhne i opatření proti erozi. Co od úpravy chtít, radí článek **Co chtít do plánu společných zařízení při pozemkových úpravách** (prokrajinu.eu/clanky/co-chtit-do-planu-spolecnych-zarizeni).